

recandiam, quam loquacem familiaritatis audaciam. A
Legite si vivetis (*ita cod.*), atque transcribite.

Obsecro etiam ut postquam vobis bene cognitus fuerit, fratribus nostris, quibus adhuc incognitus est, remittatur. Denique ego præsentiam vestram intra mentis meæ arcana possideo, et effigiem vestram in speculo mei cordis intueor, quam illic charitas nostra perfecte depinxit, ut nullius ætatis possit oblivione deleri, quæ jugi recordatione momentis singulis innovatur. Illic enim vobiscum et consuetudinem pietatis vestræ secretius conloquor; illic etiam de vitæ melioris conversatione pertracto: illic vos labiis mentis exosculor, et manibus mentis amplector. Quo fit ut vera dilectio, quæ in visceribus meis viva vestri figuratiōe nutritur, et igniculo charitatis accenditur, amoris vestri mihi necessitudinem repromittat, et animus meus B mihi animi vestri fidejussor existat; dum quantum mihi de vobis præsumere debeam, consciam mutæ dilectionis pectus interrogo.

Et ideo specialiter depono tam vos quam omnes etiam ecclesiarum præceptorum factores, et divinorum cloquiorum sectatores: ad quoscunque sive per hoc sive per aliud quodcunque opusculum notitia nominis

(a) Hanc item particulam ediderat Baronius.

mei pervenerit, intercessionem peccatorum meorum supplex ab omnibus exquirere, subnixâ prece deposcens, ut ita misericordissimo Domino nostro assidue petitionibus flagitetis, ut in omnibus delictis meis atque peccatis omnibus, opitulanti vobis, consuetudinaria clementia et copiosa bonitate delectis, etsi non ad idem præmium, saltem ad eundem nos portum quietis jubeat pervenire (a). Ut quatenus hic propter spatia interjecta terrarum, oculis corporis sæpius nos videre non possumus, vel ibidem de mutua præsentia gaudeamus. Et quando vobis a justo iudice retribuetur corona meritorum, mihi a piissimo redemptore et advocato perfectissimo commissorum venia non negetur. Et ideo per ineffabilem gratiæ ac virtutis operationem nobis præstare dignetur, ut quos hic veritate fidei conjungit, illic habitatione non separet; concedatque divina miseratio, ut paternitatem tuam per annos multos exteriore vigore et alacritate integræ sanitatis indulgeat; quia vere tunc reparatum esse me sentio, si de soapitate vestra semper optata cognovero. Filios vestros et fratres meos salutans veneror, et venerans saluto. Mementote mei, viri Dei.

CLAUDII EPISCOPI

PRÆFATIO IN COMMENTARIOS SUOS AD EPISTOLAS PAULI APOSTOLI (a).

(Mail Script. velt. Coll. nov., tom. VII, p. 274.)

Venerabili in Christo sinceraque charitate diligendo Theudemiro abbati Claudius inspirante gratia Dei episcopus perpetuam beatitudinis opto in Domino salutem.

Non velut pertinaciter rigidus, renisus sum voluntati tuæ diu multumque, studiosissime clientule, ut dilucidatas gentium magistri Epistolas non tibi dirigerem; sed obstrepentibus quæ isto in sæculo rotatico causis insurgunt præpeditus, necdum facere potui. Proposueram in corde meo quippe, ut in scrutandis meditandisque Scripturis, quando ad illarum dulcedinem primitus accessi, vigil et indefessus existerem, ne acumen mentis obdormire permitterem inertî torporè: cogitans penes me, tunc veraciter me vivere angelorum pane; et si non ut summi viri, saltem quemadmodum languens vivere nitens, lingua D lambere aliquid valuissem, et alios admonerem, ut apostolicum meo sectarentur exemplum. Unde quæ retro sunt obliscentes, ad ea quæ interiora sunt

C per intelligentiam extendentes nos, in spirituali speculo crescentes, minime refineamur ab illicitis cupiditatibus. Ut Cicero ait (b): « Quæ nobis, inquit, dies noctesque considerantibus accensibusque intelligentiam, quæ est mentis acies, cavensibusque ne quando illa hebescat, id est in philosophis viventibus, magna spes est. » Post paululum adjungens ait: « Et si ut antiquis philosophis, hisque maxime longeque clarissimis placuit, æternos animos ac divinos habemus, sic existimandum est, quo magis hi fuerint semper in suo cursu, id est in ratione et investigandi cupiditate, et quo minus se admiscuerint atque implicaverint hominum vitis et erroribus, hoc his facillimum ascensum et reditum in caelum fore. » Deinde addens hanc ipsam clausulam repetendo, sermonem finiens: « Quapropter, inquit, ut aliquando terminetur oratio, si aut exstingui tranquilla volumus, cum in his artibus (c) vixerimus; aut si ex hac in aliam aut (d) paululum meliorem domum

aspecto.

(b) In fragmentis operis de Philosophia, sive in Hortensio, apud August. de Trin. lib. xiv fin.

(c) Perperam artibus in editionibus Ciceronis.

(d) Edd., *hanc paulo*.

(a) Ex antiquo codice Bobiensi, nunc Vaticano. Porro hujus præfationis in Parisiensi codice lecta meminit etiam Richardus Simonius Hist. crit. T. N., cap. 25. Ego vero hanc interim edo, omissis commentariis, quorum postea divalgarum otium

sine mora demigrare, in his studiis nobis omnia opera et cura ponenda est (a). Ardor namque iste, etsi non instruit querentis animum, ingenium saltem exercet; et invenit seire se quod se fortasse nescire putabat; unde admonitus scit quod antea nesciebat. Dum enim victum labore et numeris emerem, commodus in divinis Scripturis mea versabatur intentio. Ad dioeceseos curam accedens, quot causae surgunt, eo amplius sollicitudines pariunt. Brumale tempus vias palatinas terens eundo et redeundo, minus licet implere supra commemoratum amorem. Post medium veris procedendo armatum pergamenam (b) pariter cum armis ferens, pergo ad excubias maritimas, cum timore excubando adversus Agarenos et Mauros; nocte tenens gladium, et die libros et calanum implere conans ceptum desiderium. Nisi enim ille vir, cum gratia procedente, spiritui praesideret, quem commendat Apostolus, cum de capite viri non velando loquitur, illud menti meae accideret quod de semine jacto citra viam Dominus protulit. Qui etiam te agere vitam demonstras, quando me sine sollicitudine consideras, et ob hoc molestus es mihi exactor. Nec enim

(a) Hactenus Cicero apud Augustinum. Subsequens autem periodus utrum Ciceronis an Claudii sit eruditi discipiant.

(b) Cod., *pergameno*.

(c) Temeraria haec et falsa Claudii sententia confutatione non indiget. Et quidem scimus, Claudium

debes molestus esse mihi, quando ego et, ut voluntas adest, possibilitas adhaeret, debitor tui non fuissem: si ante has sollicitudines hoc opus non fuissem aggressus, rogantibus fratribus, ut nesci, vix nunc exinde aliquid valuissem agere. Et vere fateor me primis invitum accessisse et in hoc opus et in Pentateuchum, quod postulas, imperantibus fratribus in schola constitutis, quibus viva voce Scripturas tradebam, praecipiente pio principe Hlodovico imperatore, compulsus etiam a memorato principe ut non tantum verba per oblivionem palatam traderem, sed etiam calamo diu permanente scriberem, ut quod ore promebam, calamo scriptitarem. De admonitione fratrum et exhortatione unde rogasti quod scriberem, ut votum quod venerat Domino reddat; et votum, ut dico, non propositum, quod scripsisti, quod solius Dei est; nullam admonitionem meliorem potui invenire, quam Epistolae primae Pauli apostoli, quam misi, quia tota inde agitur ut merita hominum tollat, unde maxime nunc monachi glorianter (c): et gratiam Dei commendat, per quam omnia qui vovit, quod vovit Domino reddat.

de cultu quoque sacrarum imaginum perperam opinantem a Theodemiro abbate (quem Claudius nunc alloquitur) fuisse refutatum. Ut mittam Arianismi criminationem Claudio impactam, qua caeteroquin critici homines eum absolvunt.

CLAUDII EPISCOPI

PRÆFATIO EXPOSITIONIS IN EPISTOLAM AD EPHESIOS, AD LUDOVICUM PIUM IMPERATOREM.

(Mabil., Vet. Analect., p. 94.)

Proprio domino meo inclyto atque glorioso, mihi speciali culta affectuque praecunctis mortalibus diligendo, gratia Dei Patri patris potius quam imperatori, cujus imperii dignitas ex fonte orta est pietatis, sanctorum Dei Ecclesiae catholicae filii Hlodovici Claudius peccator.

Cum nostris temporibus tepescens studiis raris quoque inveniatur quotidiana intentione promptissimus, non solum ad disserendum quae indiscussa sunt, sed etiam ad legendum quae jam a maioribus disserta sunt, mirum a me opus tanta ac tam sublimis vestra exigit imperialis potestas, cum Epistolas magistri gentium apostoli Pauli ex tractatibus majorum nostrorum disserere jubet qui nos illuminantes a Christo in studio hujus operis affatim scientia et tempore processerunt. Novit namque sacratissima et mihi semper amantissima serenitas vestra, quae piis est semper operibus intenta, et sanctis litteraribus erudita, quam sub imperiali diademate theoreticam non ambigo peragere vitam; quid de laude earundem epistolarum in Epistola sua secunda scripserit beatus porro apostolus Petrus, in qua ait: Sicut et charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut et in omnibus Epistolis loquens in eis de his in quibus sunt quaedam difficulta intellectu, quae indocti et instabiles homines depravant, sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Ecce teste beato Petro ejus coepistolo invenimus quod adhuc in carne viventibus ipsi apostolis, ob difficultatem sensus illarum ab indoctis hominibus, qui eas non recte intellexerunt, diversae haereses emergerunt. Quis ergo ad expositionem illarum digne vel proprie accedere possit, quas tantus ac talis primus in carne Domini confessor et Novi Testamenti Ecclesiae pastor asserit esse difficiles intellectu? Atamen, licet non viribus meis, sed meritis vestris, adjuvante illo qui aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas: qui est fidelis in verbis suis, et sapientis in omnibus operibus suis; qui dixit: *Petite, et accipietis; quærite et invenietis, pulsate, et aperietur vobis; irrumpente pietate ejus, circa concordiam sensus mei Epi-*